

УДК 636.2.033.034

ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ ЗА ПЕРІОД 1990 – 2011 РОКИ

Петруша Є. З., д. с.-г. н., Нагорний С. А., к. с.-г. н.
Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка

Наведено результати аналізу виробництва продукції молочного скотарства в різних категоріях господарств України, показники продуктивності молочної худоби та виробництва продукції в розрахунку на душу населення за період 1990 – 2011 років, а також основні причини незадовільного стану галузі та напрями виведення з кризи.

Ключові слова: виробництво, молоко, яловичина, поголів'я, продуктивність, скотарство, господарство, категорія.

У галузі молочного скотарства України в останні роки переважають стійкі кризові явища. Більшість спеціалізованих молочних ферм і комплексів припинили своє існування. Приватні і фермерські господарства за цей період не набули широкого розвитку і тому не можуть стати стабільним джерелом сировини високої якості для молокопереробної промисловості [1]. Пошук напрямів виходу галузі з кризового стану є важливим завданням сьогодення.

Метою роботи було проведення аналізу стану галузі молочного скотарства за період 1990-2011 роки і виявлення напрямів відновлення конкурентоспроможності виробництва продуктів скотарства.

Матеріали та методи досліджень. Матеріалом для проведення досліджень були результати ведення галузі скотарства в різних категоріях господарств України. В процесі роботи використовували економіко-статистичні методи обробки документів, опубліковані у відкритому друці з 1990 по 2012 роки.

Результати досліджень. Аналіз статистичних даних [2] про стан молочного скотарства свідчить про те, що в 1990 році (табл.) Україна мала досить високий рівень розвитку цієї галузі. Поголів'я великої рогатої худоби становило 24,6 млн. голів, 86% з них були у сільгосп підприємствах і лише 14 % в господарствах населення. Поголів'я корів в усіх категоріях господарств було майже 8,4 млн. голів, із них 74 % у сільгосп підприємствах. Продуктивність корів у середньому була 2863 кг молока, що забезпечувало виробництво молока в розрахунку на 1 особу 472 кг при науково-обґрунтованій нормі 380 кг. Але рівень надоїв молока вважався досить низьким і це призводило до високих витрат кормів на 1 ц молока-1,41 ц. к. од. Вихід телят від 100 корів становив 88 голів.

Виробництво яловичини і телятини у забійній вазі в усіх категоріях господарств у розрахунку на 1 особу становило 38,3 кг на рік, що в структурі загального виробництва м'яса усіх видів тварин і птиці (84 кг) становило 45,5 %. Однак рівень середньодобового приросту живої маси молодняка (431 г.) не можна назвати високим, а це свідчить, перш за все, про недостатню забезпеченість кормами, внаслідок чого на 1 ц. приросту витрачалося 11,7 ц. к. од.

Таблиця

Виробництво продукції скотарства України за період 1990-2011 роки

Показники		Роки		
		1990	2000	2011
Поголів'я худоби, тис. гол.	Усі категорії господарств, ВРХ всього	24623	9424	4426
	Господарства населення, ВРХ	3540	4386	2915
	Усі категорії господарств, корів всього	8378	4958	2582
	Господарства населення	2187	3107	1998
Річний надій молока на 1 корову, кг	С.-г. підприємства	2941	1588	4109
	Господарства населення	2637	2960	4192
	Усі категорії господарств	2863	2359	4117
Виробництво молока, тис. тонн	С.-г. підприємства	18634	3669	2246
	Господарства населення	5874	8989	8840
	Усі категорії господарств	24508	12658	11086
	в т. ч. на 1 особу на рік, кг	472	257	243
	Витрата на 1 ц. молока, ц. к. од.	1,41	1,33	1,01
Виробництво яловичини і телятини у забійній вазі	Усі категорії господарств, тис. т.	1985	754	399
	в т. ч. на 1 особу на рік, кг	38,3	15,3	8,8
	Середньодобовий приріст молодняку, г.	431	255	481
	Витрата на 1 ц. приросту, ц. к. од.	11,73	18,88	10,73
Вихід телят від 100 корів, голів		88	68	73

Протягом перших десяти років відбувалося різке погіршення практично всіх показників, наведених у таблиці. Поголів'я великої рогатої худоби в 2000 році у порівнянні з 1990 р. зменшилось у 2,6, а корів в 1,7 раза в основному за рахунок сільгоспідприємств. У господарствах населення поголів'я ВРХ збільшилось на 846 тис. голів, а корів – на 920 тис. голів. Знизилась продуктивність корів на 18 %, обсяги валового виробництва молока (в 1,9 раза, а у с.-г. підприємствах у 5 разів) і виробництво на душу населення (на 46 %). Відповідно погіршились показники з відтворення та вирощуванню молодняку на м'ясо. Виробництво яловичини і телятини в розрахунку на 1 особу скоротилось в 2,5 рази. Вихід телят від 100 корів зменшився на 20 голів, а середньодобовий приріст молодняку – на 40,8 %. Витрата кормів на умовну голову ВРХ у сільгоспідприємствах скоротилась з 32,5 до 25,5 ц. к. од.

У наступні 11 років молочне скотарство не змогло відновити раніше досягнутих рівнів виробництва продукції галузі. У порівнянні з 2000 роком чисельність поголів'я великої рогатої худоби у 2011 році зменшилась більш як у двічі. Поголів'я корів у сільгоспідприємствах скоротилось до 584 тис. голів, а у населення – до 1998 тис. голів. Зменшились обсяги виробництва молока і яловичини та телятини. При цьому необхідно відзначити, що якісний склад великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств значно поліпшився, про що свідчать показники продуктивності маточного стада і молодняку на вирощуванні. Перехід України до ри-

нкових умов господарювання, зміна форм власності на основні засоби виробництва та цінових співвідношень на енергоносії призвели до зниження рівня організації і управління виробництвом, кваліфікації керівників і спеціалістів сільгоспприємств, до низької оплати корму та продуктивності праці, зростання собівартості продукції і, як наслідок, до збитковості галузі скотарства.

Значне переміщення обсягів виробництва продукції у приватний сектор призвело до погіршення ефективності ведення молочного скотарства з питань селекційно – племінної роботи, кормозабезпечення, ветеринарно – санітарного, технічного і технологічного забезпечення та інформаційного і дорадчого супроводження. Подальше скорочення поголів'я великої рогатої худоби може призвести до різкого зниження родючості ґрунтів внаслідок зменшення внесення органічних добрив, і, як результат - зниження врожайності та валових зборів як продовольчих, так і кормових культур.

Сучасний стан молочного скотарства обумовлює нагальну потребу визначення пріоритетів розвитку галузі та механізмів державної підтримки з урахуванням специфіки ринкової економіки та вимог СОТ. Згідно з комплексною програмою реформ і розвитку сільського господарства [3] передбачається здійснення системних реформ, орієнтованих на поетапне поступове досягнення аграрним бізнесом економічної незалежності від державних дотацій та субсидій за рахунок реформування та розвитку системоутворюючих аграрних галузей (рослинництво, молочне скотарство, свинарство) і забезпечуючих галузей (аграрні наука і освіта та державне управління – Мінагрополітики та продовольства), а також зміни пріоритетів з підтримки технічного переоснащення на мотивацію технологічного переоснащення. При цьому передбачається переважна орієнтація на крупнотоварне виробництво із одночасним стимулюванням підвищення ефективності виробництва і якості продукції у дрібнотоварних і кооперативних формуваннях країни.

Пріоритетний розвиток молочного скотарства має здійснюватись шляхом прискореного зростання чисельності маточного поголів'я та його продуктивності, створення сертифікованих молочно – товарних ферм різного типорозміру з безприв'язним утриманням і цілорічною однотипною годівлею високопродуктивних корів, на яких забезпечуються світові стандарти якості молока і молочних продуктів, яловичини і телятини, а також можливість експорту продукції скотарства.

Висновок. Виведення галузі молочного скотарства з кризового стану має здійснюватись за такими напрямками:

- створення сучасного крупнотоварного виробництва продукції скотарства шляхом прискореного збільшення поголів'я тварин та їх продуктивності;
- зміцнення кормової бази та кадрового забезпечення;
- стимулювання товаровиробників різних форм господарювання за збільшення обсягів та якості виробництва продукції молочного скотарства.

Бібліографічний список

1. Луценко М.М. Новітні технології виробництва молока на реконструйованих фермах / М.М. Луценко, Ю.Ф. Мельник // Тематична підбірка науково-технічних праць співробітників УкрНДПВТ. – Дослідницьке: УкрНДПВТ, 2006. – С. 16 – 20.
2. Сільське господарство України за 2011 рік / Статистичний збірник. – К. : Держслужба статистики України, 2012. – 386 с.
3. Концепція комплексної державної програми реформ та розвитку сільського господарства України. – К. : Кабмін України, 2010. – 232 с.

ПРОИЗВОДСТВО ПРОДУКЦИИ МОЛОЧНОГО СКОТОВОДСТВА В УКРАИНЕ ЗА ПЕРИОД 1990 – 2011 ГОДЫ

Петруша Е.З., Нагорный С.А., Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства им. Петра Василенка

Приведены результаты анализа производства продукции молочного скотоводства в разных категориях хозяйств Украины, показатели продуктивности молочного скота и производства продукции в расчете на душу населения за период 1990-2011 годы, а также основные причины неудовлетворительного состояния отрасли и направления выведения из кризиса.

Ключевые слова: производство, молоко, говядина, поголовье, продуктивность, скотоводство, хозяйство, категория.

MANUFACTURE OF DAIRY CATTLE PRODUCTS IN UKRAINE FOR THE PERIOD FROM 1990 TO 2011

E.Z.Petrusha, S.A.Nagorniy, Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

The article presents the results by the analysis of the dairy cattle production in different categories of farms in Ukraine, indicators of dairy cattle productivity and production per capita for the period from 1990 to 2011, as well the main reasons of insufficient state of the industry and the direction withdrawing from crisis.

Keywords: production, milk, beef, livestock, production, cattle breeding, farming, category.

УДК 636.22/2.082

ІНТЕНСИВНІСТЬ РОСТУ ТЕЛИЦЬ ЗА УМОВ «ХОЛОДНОГО» УТРИМАННЯ

Підпала Т. В., д. с.-г. н., Дровняк О. В., асп.

Миколаївський національний аграрний університет

Наведено показники росту телиць молочних порід української селекції, яких вирощували в умовах «холодного» утримання. Встановлено перевагу за ростом і розвитком молодняку української червоно-рябої молочної породи порівняно з показниками живої маси телиць української чорно-рябої молочної породи. Доведено, що інтенсивна технологія вирощування ремонтних телиць сприяє одержанню тварин з високою живою масою у віці 14 місяців.

Ключові слова: телиці, ріст, продуктивність, жива маса, приріст, інтенсивність формування.

Постановка та стан вивчення проблеми. Потенціал молочної продуктивності сучасних спеціалізованих порід проявляється лише тоді, коли тварині від самого народження створені оптимальні умови для задоволення усіх її фізіологічних потреб [4], а формування господарськи корисних ознак відбувається у тому технологічному середовищі, в якому передбачається подальше її використання.

Раціональна технологія вирощування телиць повинна ґрунтуватися на біологічних закономірностях вікового розвитку та росту організму й сприяти формуванню у нього бажаного напрямку і рівня продуктивності, бути економічно вигідною [5]. Рівень вирощування телиць істотно впливає на ріст, розвиток, відтворувальну і молочну продуктивність тварин [1].